

Hallituksen esitys Eduskunnalle ammattitutkintoja koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi ammattitutkintolaki. Lailla kehitettäisiin ammatillista tutkintojärjestelmää ottamalla käyttöön ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomat tutkinnot, jotka suoritettaisiin sitä varten järjestettävissä näyttökokeissa. Laki korvaisi nykyisen ammatillisista pätevyystutkinnoista annetun lain. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi ammatillisista oppilaitoksista annettua lakia.

Tutkinnot olisivat ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettaviin tutkintoihin rinnasteisia ammatillisia perustutkintoja ja pitemmälle menevää ammattitaitoa vaativia ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Tutkintorakenteesta päättäisi opetusministeriö.

Tutkintojen perusteista päättäisi opetushallitus. Tutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta vastaisivat työelämän edustajien johdolla toimivat alakohtaiset tutkintotoimikunnat. Tutkintotoimikunnat tekisivät tutkintojen järjestämisestä sopimuksia ammatillista koulutusta järjestävien oppilaitosten ja sellaisten muiden

laitosten kanssa, joilla on siihen tarvittava asiantuntemus.

Ammatillisessa aikuiskoulutuksessa siirryttäisiin opetussuunnitelmien perusteilla tapahtuvasta opetusprosessin ohjaamisesta tutkintojen perusteilla tapahtuvaan opetustulosten ohjaamiseen sitä mukaa kuin tutkintojen perusteita otetaan käyttöön. Tulosten saavuttaminen todettaisiin tutkinnossa, josta vastaisi oppilaitoksen ulkopuolinen toimielin, tutkintotoimikunta. Se myöntäisi myös tutkintotodistukset. Oppilaitos antaisi todistuksen koulutuksesta.

Tutkintoja voitaisiin järjestää sekä erillisinä että ammatilliseen aikuiskoulutukseen liittyvinä. Tutkintojen järjestäminen rahoitettaisiin osaksi valtionosuusjärjestelmän mukaisesti ja osaksi maksullisena palvelutoimintana. Tutkintotoimikuntien kustannukset katettaisiin tutkintoon osallistuvilta perittävillä tutkintomaksuilla.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1994.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .	1	5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	10
YLEISPERUSTELUT	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	11
1. Nykytila	3	1. Lakiehdotusten perustelut	11
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	3	1.1. Ammattitutkintolaki	11
1.2. Ammatillisia tutkintojärjestelmiä eräissä maissa	4	1.2. Laki ammatillisista oppilaitoksista	14
Saksa	4	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	15
Iso-Britannia	4	3. Voimaantulo	15
Yhdysvallat	5	LAKIEHDOTUKSET	15
1.3. Tutkintotodistusdirektiivit	5	1. Ammattitutkintolaki	15
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ...	6	2. Laki ammatillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta	17
2.1. Ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomat tutkinnot	6	LIITE	18
2.2. Ammatillisen aikuiskoulutuksen tulosohtaus tutkintojen avulla	8	Rinnakkaistekstit	18
3. Esityksen vaikutukset	9	2. Laki ammatillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta	18
4. Asian valmistelu	10		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Suomen kansainvälisen kaupan asetelmien muuttuminen ja siitä johtuva kilpailun kiristyminen, yhteiskunnan kansainvälistyminen, teknologian ja erityisesti tietotekniikan kehitys ja kotimaisessa kysynnässä tapahtuvat muutokset muuttavat jatkuvasti ammattirakennetta ja useimpien ammattien sisältöä.

Työelämään tulevien nuorten ikäluokkien koko pysyy lähitulevaisuudessa suunnilleen nykyisellä tasollaan. Samanaikaisesti sodanjälkeisten suurten ikäluokkien ikääntyminen nostaa työvoiman keski-ikää. Uutta ammattitaitoa vaativat ammattitehtävät on tulevaisuudessa keytävä hoitamaan keskimäärin entistä iäkkäimmällä työvoimalla.

Nuorille annettava ajanmukainen ammattikoulutus voi koko väestöä ajatellen tyydyttää vain osan tarvittavan uuden ammattitaidon tarpeesta. Vanhempien ikäluokkien koulutustaso on keskimäärin varsin alhainen. Vaikka moni heistä on hankkinut vankan ammattitaidon työuransa aikana, heikoilla perusvalmiuksilla työelämässä toimivien määrä on kuitenkin merkittävä. Tarvitaan aikuisväestön ammattitaitotason jatkuvaa ylläpitämistä ja kohottamista.

Ammatillinen aikuiskoulutus onkin laajentunut voimakkaasti viime vuosina. Vuonna 1991 aikuisten ammatilliseen peruskoulutukseen osallistui noin 26 000, jatkolinjoille noin 9 000, työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen noin 59 000 ja kirjeopiskeluun noin 4 000 aikuista. Yksityisopiskelijoina ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeli noin 4 000 aikuista. Ammatilliseen täydennyskoulutukseen osallistui noin 350 000 henkilöä. Ammatillisen pätevyystutkinnon suoritti noin 1 000 henkilöä. Lisäksi osa oppisopimuskoulutukseen osallistuneesta noin 7 000 henkilöstä oli aikuisopiskelijoiksi luokiteltavia. Koska aikuiskoulutuksen tarjonta ei alueellisesti eikä koulutusaloittain aina riitä tyydyttämään koulutuksen kysyntää, opiskelee aikuisia myös nuorten ammatillisessa peruskoulutuksessa. Vuonna 1990 heitä oli noin 20 000.

Ammatillinen peruskoulutus on Suomessa rakennettu peruskoulusta tai lukiosta tulevien nuorten lähtökohdista. Koska nuorilla ei yle-

sä ole tavoitteena olevan ammattitaidon kannalta merkittävää työ- tai muuta kokemusta, on ammattitaito kokonaisuudessaan opetettava heille. Luonteva koulutuksen sisällön säätelyväline on tällöin opetussuunnitelman valtakunnalliset perusteet, joissa määritellään, mitä ja minkä laajuisia oppimääriä ja kursseja koulutuksen aikana tulee opettaa. Tavoitteena olevan ammattitaidon katsotaan syntyvän oppimäärien muodostamasta kokonaisuudesta. Todistuksen koulutuksen suorittamisesta opiskelija saa sen jälkeen, kun hän on suorittanut kaikki perusteisiin sisältyvät oppimäärät. Aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa on koulutuksen sisältöön ja järjestämistapaan tehty joitakin aikuisten lähtökohdat huomioon ottavia muutoksia, mutta edellä kuvattu koulutuksen perusratkaisu on edelleen sama.

Aikuisen ihmisen ammattitaito kehittyy monenlaisen kokemuksen kautta. Työssä, harrastuksissa ja muussa toiminnassa syntyvä kokemus, itseopiskelu ja koulutukseen osallistuminen voivat tuottaa henkilölle ammattitaitoa tai ainakin valmiuksia ammattitaidon nopeaan oppimiseen. Kokemuksen avulla kehittyvä ammattitaito merkitsee yleensä ammatissa esiintyvien käytännön tehtävien hallintaa. Oppilaitoksella on oikeus ottaa kokemuksen avulla kehittynyt ammattitaito huomioon ja vapauttaa henkilö vastaavan oppimäärän tai kurssin suorittamisesta. Käytännössä vapautuspäätösten tekeminen on vaikeaa, koska oppimäärät eivät useinkaan suoraan vastaa ammatikäytännössä esiintyviä tehtäviä. Tämä pidentää opiskeluaikoja ja heikentää aikuisten opiskelumotivaatiota.

Ammatillisen koulutuksen kehittämisestä käydyssä keskustelussa on kiinnitetty huomiota myös koulutuksen etäännyttämiseen työelämästä. Valtioneuvosto on koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 1991—1996 päättänyt, että ammatillisten oppilaitosten ja elinkeinoelämän yhteistyötä vahvistetaan tavoitteena oppimisen jatkuva arviointi ja joustava reagointi elinkeinoelämän muutoksiin. Myös koulutukseen liittyvää työharjoittelua lisätään. Valtioneuvosto on kehittämissuunnitelmassa lisäksi päättänyt, että aikuiskoulutukseen luodaan ammatillinen tutkintojärjestelmä, jossa tutkintoja voidaan suorittaa osoittamalla ammattitaito näyttökokeissa. Järjestelmässä opetussuun-

nitelman perusteet korvataan tutkintojen vaatimuksilla ja samalla lisätään oppilaitosten päättäväisyyttä. Tähän suuntaan on jo edetty vuoden 1993 alussa voimaan tullessa asetuksessa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (1314/92). Siinä säädetään, että vuoteen 1995 mennessä on aikuisten ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelmien perusteet kouluasteella laadittava sellaisiksi, että ammattitaidon voi osoittaa näyttökokeissa. Opetushallitus on jo aloittanut opetussuunnitelmien perusteiden uudistamisen.

Jatkolinjat sisällytettiin ammatillisista oppilaitoksista annettuun lakiin (487/87) vuonna 1987. Niiden sisältöä säänneltiin opetushallituksen, aikaisemmin ammattikasvatushallituksen vahvistamilla opetussuunnitelmien valtakunnallisilla perusteilla. Kun yhä suurempi osa jatkolinjoista järjestettiin paikallisiin tai ainutkertaisiin tarpeisiin, siirryttiin vuonna 1992 käytäntöön, jossa opetushallitus määrittelee vain jatkolinjoilla annettavan opetuksen yleiset perusteet ja päätösvalta opetuksen sisällöistä on oppilaitoksilla.

Ammatillisen peruskoulutuksen ja jatkolinjojen lisäksi on vuodesta 1968 lähtien järjestetty ammatillisia pätevyystutkintoja. Nykyinen ammatillisista pätevyystutkinnoista annettu laki (32/72) on vuodelta 1972. Pätevyystutkinnot suoritetaan osoittamalla ammattitaito erityisissä tutkintotilaisuuksissa. Pätevyystutkintoon pääsy edellyttää koulutusta tai työkokemusta. Pätevyystutkintojen historiallinen yhteys oppisopimuskoulutukseen on rajannut ne vain osaan ammasteista. Pätevyystutkinnot ovat jääneet syrjään ammatillisen aikuiskoulutuksen yleisestä kehittämisestä ja niiden suorittajamäärät ovat jääneet alhaisiksi.

Useilla ammattialoilla on lisäksi käytössä alan viranomaisten valvomia tutkintoja, joiden suorittaminen antaa oikeuden luvanvaraisen ammatin harjoittamiseen tai luvanvaraisten tehtävien suorittamiseen.

1.2. Ammatillisia tutkintojärjestelmiä eräissä maissa

Saksa

Saksassa pääosa ammatillisesta peruskoulutuksesta järjestetään oppisopimuskoulutuksena. Koulutusta sääntelee liittotasavallan ammattikoulutuslaki. Kuhunkin koulutusamat-

tiin johtavaa koulutusta säännellään ammattikoulutusmääräyksillä, jotka antaa asianomaisen alan ministeriö yhteistyössä opetus- ja tiedeministeriön kanssa. Koulutukseen sisältyy työpaikalla annettavaa opetusta, ammatillisessa oppilaitoksessa annettavaa opetusta sekä kauppa- tai teollisuuskamarin tai vastaavan järjestämä väli- ja päättötutkinto. Opiskelija saa erillisen todistuksen koulutustyönantajalta, oppilaitokselta ja tutkinnon järjestäneeltä kamarilta.

Pääosa koulutuksesta on työpaikalla annettavaa opetusta. Ammatillisessa oppilaitoksessa annettavan opetuksen tarkoituksena on täydentää opiskelijan ammattiteoreettisia valmiuksia ja parantaa hänen yleistietojaan. Välitutkinnolla tarkistetaan, että opiskelu etenee koulutusmääräysten mukaisesti. Päättötutkinnossa arvioidaan käytännön ammattitaitoa ja siihen liittyvää teoreettista perustaa sekä ammatillisessa oppilaitoksessa annetun opetuksen keskeisten osien hallintaa. Käytännössä koe jakautuu taito- ja tietokokeeseen. Päättötutkinnon yhtenä tarkoituksena on varmistua siitä, että huolimatta rajoituksista, joita opetusta antavien yritysten yksipuolinen tuotanto saattaa asettaa, opiskelijoiden ammattitaito muodostuu riittävän laaja-alaiseksi.

Päättötutkintoon pääsyn edellytyksenä on, että koulutus on suoritettu tai juuri päättymässä. Pitkän työkokemuksen omaavat aikuiset voivat osallistua tutkintoon ilman koulutusta, jos he voivat todistaa omaavansa koulutusta vastaavat tiedot ja taidot.

Eräissä ammasteissa on mahdollisuus päättötutkinnon suorittamisen jälkeen jatkaa mestarin tutkintoon. Edellytyksenä on usean vuoden työkokemus. Tutkinnon suorittaminen edellyttää yleensä myös valmentavaan koulutukseen osallistumista.

Useilla ammattialoilla on käytössä erikoistunutta ammattitaitoa osoittavia jatkokoulutustutkintoja.

Iso-Britannia

Useissa selvityksissä 1980-luvulla todettiin, että Ison-Britannian työvoiman ammattitaitotaso on alhainen sen keskeisiin kilpailijamaihin verrattuna. Keskeisiksi syiksi havaittiin koulutuksen ja ammatillista pätevyyttä osoittavien tutkintojen hajanaisuus, puutteelliset etenemismahdollisuudet koulutuksessa sekä päällekkäi-

syyksistä ja umpiperistä johtuva voimavarojen tehoton käyttö. Tutkintojen hajanaisuutta kuvaa se, että vuonna 1990 tutkintotodistuksia antoi yli 300 osittain toistensa kanssa kilpailevaa laitosta.

Selvitykset johtivat kansallisen ammattitutkintoneuvoston perustamiseen vuonna 1986. Sen tehtävänä on luoda yhtenäisyyttä ja selkeyttä etenemisväyliä maan hajanaiseen ammatilliseen koulutukseen ja siten edistää ammattitaitotason kohoamista.

Keskeisiä välineitä, joilla neuvosto toimii, ovat kansalliset ammattitutkinnot. Ne ovat näyttökokein ja osaamista koskevin muin toistein suoritettavia tutkintoja, joissa arvioidaan työelämässä edellytettävää ammattitaitoa. Tutkinnoissa käytettävä arviointitapa on riippumaton ammattitaidon oppimisen tavasta, kestosta ja paikasta. Tutkinnot jakautuvat ammattitehtävistä muodostuviin yksiköihin, jotka jakautuvat edelleen yksittäisistä toiminnoista muodostuviin alayksiköihin. Yksiköt voivat olla yhteisiä useammalle rinnakkaisen ammatin tutkinnolle. Tutkinnot jaetaan viiteen tasoon, jotka ulottuvat aputyöntekijästä johtavaan toimihenkilöön. Viidettä tasoa ei ole vielä otettu käyttöön.

Tutkintojen sisällön päättää kunkin alan ohjausryhmä. Siinä ovat edustettuina työnantajat, jotka johtavat ryhmää, sekä työntekijät. Jos tutkinto ei vastaa kansallisen ammattitutkintoneuvoston tutkinnoille asettamia yleisiä vaatimuksia, neuvosto ei hyväksy tutkintoa, vaan palauttaa sen jatkokäsittelyyn.

Tutkinnot järjestetään laitoksissa, jotka muutenkin antavat tutkintotodistuksia. Jos laitoksessa järjestettävän tutkinnon sisältö vastaa kansallista ammattitutkintoa, neuvosto voi myöntää laitokselle oikeuden käyttää tutkinnosta kansallisen ammattitutkinnon nimeä. Edellytyksenä on, että laitos toimii valtakunnallisesti ja sillä on tunnustettu asema alalla.

Kansallisia ammattitutkintoja ei säännellä lainsäädännöllä. Kansallisella ammattitutkintoneuvostolla ei myöskään ole oikeutta antaa järjestelmän osapuolille velvoittavia määräyksiä. Toiminta perustuu kokonaan keskinäisiin sopimuksiin. Työelämän järjestöt ja tutkintotodistuksia antavat laitokset ovat kiinnostuneita pääsemään mukaan järjestelmään, koska kansallisten ammattitutkintojen tärkeydestä on olemassa yhteiskunnassa laaja yksimielisyys.

Kansallisten ammattitutkintojen asema am-

mattipätevyyden osoittajina yhdenmukaistaa myös ammatillista koulutusta.

Yhdysvallat

Yhdysvalloissa on parhaillaan edustajainhuoneen käsittelyssä laaja koulutusjärjestelmän kehittämistä koskeva lakiesitys "Amerikan koulutuksen uudistaminen 2000-luvun vaatimuksia vastaavaksi" (Goals 2000: Educate America Act). Yksi lakiesityksen tavoitteista on työvoiman ammattitaitotason kohottaminen.

Lakiesityksen mukaan Yhdysvaltoihin perustetaan kansallinen ammattitaitostandardilautakunta, jonka jäsenet edustavat työnantajia ja työntekijöitä, koulutuksen asiantuntemusta ja hallintoa. Lautakunnan päätehtävänä on rohkaista, edistää ja tukea ammattitaitostandardien sekä standardien saavuttamista koskevan arviointi- ja todistusjärjestelmän kehittämistä ja käyttöönottoa Yhdysvalloissa. Lautakunnan tehtävänä on myös tukea standardien saavuttamiseen tähtäävien koulutusohjelmien synty- mistä.

Kehittyvää järjestelmää ei ole tarkoitus suojata lainsäädännöllä. Lautakunta voi antaa hyväksymismainintoja sellaisille ammattitaitostandardeille ja arviointi- ja todistusjärjestelmille, jotka ovat laissa asetettujen tavoitteiden mukaisia ja jotka julkisen keskustelun perusteella voidaan arvioida kulloinkin kyseessä olevalle alalle sopiviksi.

Tarkoituksena on, että vuoden 1995 loppuun mennessä ammattitaitostandardit olisivat valmiina merkittävää osaa työvoimasta edustavissa ammateissa.

1.3. Tutkintotodistusdirektiivit

Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen (ETA-sopimukseen) sisältyy Euroopan yhteisöjen (EY:n) neuvoston vähintään kolmivuotisesta ammatillisesta korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskevasta yleisestä järjestelmästä joulukuun 21 päivänä 1988 annettu direktiivi (89/48/ETY), jäljempänä tutkintotodistusdirektiivi. Direktiivi koskee toisessa jäsenmaassa suoritettujen, vähintään kolmivuotisten nuori- soasteen koulutuksen jälkeisten tutkintojen tuottamaa kelpoisuutta sellaisiin ammattitehtä-

viin, joihin kelpoisuuden saamiseksi vastaanotavan maan lain, asetuksen tai hallinnollisen määräyksen nojalla vaaditaan tällaisen tutkinnon suorittamista.

EY:n neuvosto antoi 18 päivänä kesäkuuta 1992 direktiiviä 89/48/ETY täydentävästä ammatillisen koulutuksen tunnustamista koskevasta toisesta yleisestä järjestelmästä direktiivin 92/51/ETY, jäljempänä toinen tutkintotodistusdirektiivi. Direktiivi koskee toisessa jäsenmaassa nuorisasteen koulutuksen jälkeen suoritettujen, alle kolmivuotisten tutkintojen ja peruskoulun jälkeisten tutkintojen tuottamaa kelpoisuutta ammattitehtäviin, joihin kelpoisuuden saamiseksi vastaanotavan maan lain, asetuksen tai hallinnollisen määräyksen nojalla vaaditaan tällaisen tutkinnon suorittamista. Toinen tutkintotodistusdirektiivi, joka tulee voimaan EY:n jäsenmaissa kesäkuussa 1994, ei sisälly ETA-sopimukseen. Valmisteluissa on tähdätty siihen, että direktiivi sisällytettäisiin ETA-sopimukseen heti sopimuksen tultua voimaan ja hallituksen esitykset annettaisiin siten, että direktiivin edellyttämä lainsäädäntö voisi Suomessa tulla voimaan samanaikaisesti, kun direktiivi tulee voimaan EY:n jäsenmaissa.

Yleinen tutkintotodistusten tunnustamisjärjestelmä on toissijainen. Tutkintotodistusdirektiiviä ja toista tutkintotodistusdirektiiviä ei sovelleta sellaisiin ammattitehtäviin, joihin kelpoisuuden saamisesta säädetään jossakin muussa direktiivissä. Tällaisia ovat muun muassa direktiivit, jotka koskevat yleissairaanhoidajan ja kättilön tehtäviä, arkkitehdin tehtäviä sekä eräitä teollisuuden, kaupan ja palvelualojen tehtäviä. Kaikki nämä direktiivit sisältyvät ETA-sopimukseen.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomat tutkinnot

Ammatillisella tutkinnolla tarkoitetaan nykyisin säännöksellä tai hallintopäätöksellä tutkinnoksi nimettyä ammatillista koulutusta, josta suoriutuminen osoitetaan osallistumalla hyväksyttävästi opetukseen ja siihen liittyviin kokeisiin. Annettavan opetuksen sisältö määritellään valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa. Opetuksen loppuun voi sijoittua yksi tai useampi kokoava päättökoe. Päättökoe

voi olla myös toiminnallisen kokonaisuuden muodostava päättötyö.

Esityksessä ehdotetaan ammatillista tutkintojärjestelmää kehitettäväksi ottamalla käytön elinikäisen oppimisen periaatetta osaltaan toteuttavat uudentyyppiset tutkinnot, jotka suoritettaisiin osoittamalla ammattitaito sitä varten järjestetyissä näyttökokeissa. Tutkinnossa ei kiinnitettäisi huomiota siihen, miten ammattitaito on hankittu; tutkintoon osallistumiselle ei asetettaisi aikaisempaa työkokemusta tai koulutusta koskevia ennakkoehdotuksia. Näin työ- ja muulla kokemuksella tai koulutuksella ammattitaitonsa hankkineet olisivat tasaveroisessa asemassa tutkintoa suorittaessaan. Jotta tasaveroisuus todella toteutuisi, tutkinnoissa tutkittaisiin työelämässä esiintyvien tehtäväkokonaisuuksien hallintaa eikä koulumuotoisessa ammatin opettamisessa käytettävien oppiaineiden hallintaa. Ammatillisessa koulutuksessa oppiaineiden tehtävänä on jäsentää opetusta, jonka lopullisena tavoitteena on työelämässä esiintyvien tehtäväkokonaisuuksien hallinta. Oppiaineilla on siis tavoitteen kannalta vain välineellinen merkitys.

Tutkinnot olisivat ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Ammatillisessa perustutkinnossa vaadittava ammattitaito vastaisi ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettavien vastaavien tutkintojen ammatillista sisältöä. Ammattitutkinnossa vaadittava ammattitaito kattaisi ammatin jonkin laajahkon erikoisalueen. Erikoisammattitutkinnossa vaadittaisiin ammattitutkintoa pitemmälle menevää ammattitaitoa.

Ammatillisten perustutkintojen ja ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettavien tutkintojen tutkintorakenne olisi yleensä sama. Lisäksi voisi olla ammatillisia perustutkintoja, joita ei voida suorittaa ammatillisessa peruskoulutuksessa. Nykyisin voimassa olevat opetusministeriön päätökset nuorten ja aikuisten ammatillisen peruskoulutuksen rakenteesta ovat vastaavan sisältöiset.

Pääosa ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista muodostettaisiin nykyisistä ammatillisista pätevyystutkinnoista sekä sellaisista jatkolinjoista, joilla on valtakunnallista merkitystä. Lisäksi otettaisiin käyttöön muun muassa työnjohtoon ja yrittäjyyteen painottuvia tutkintoja.

Useilla ammattialoilla on käytössä hallinnonalan viranomaisten valvomia tutkintoja,

joiden suorittaminen antaa oikeuden luvanvaraisen ammatin harjoittamiseen tai luvanvaraisen tehtävien suorittamiseen. Luvanvaraisuudella pyritään pienentämään työhön, tuotteisiin tai palveluihin ja ympäristöön kohdistuvia riskejä. Näistä tutkinnoista ei useimmiten muodostettaisi ammattitutkintoja tai erikoisammattitutkintoja eikä niitä sisällytettäisi mainittuihin tutkintoihin. Mikäli asianomaisen hallinnonalan viranomaisen valvoma tutkinto muodostaisi luontevan osan ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon kokonaisuutta, voitaisiin sisällyttämisestä päättää tutkintokohtaisesti.

Tutkintonimikkeistä ja tutkintojen jakautumisesta eri asteille määrittäisiin ehdotetun ammattitutkintolain ja opetusministeriön hallinnonalan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmasta annetun asetuksen (165/91) nojalla annettavalla opetusministeriön päätöksellä. Ensi vaiheessa on tarkoitus ottaa käyttöön kouluasteen ammatillisia perustutkintoja sekä ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja siinä laajuudessa kuin valmistelu eri aloilla etenee. Saatavien kokemusten perusteella päätettäisiin myöhemmin ylemmän asteisten tutkintojen käyttöönotosta.

Jotta tutkinnot olisivat mahdollisimman hyvin ajan tasalla ja niistä muodostuisi työmarkkinoilla yleisesti hyväksyttyjä, olisi työelämän edustajilla merkittävä osuus tutkintojärjestelmän toteuttamisessa.

Tutkintojen sisältöä säänneltäisiin tutkintojen perusteilla, joista päättäisi opetushallitus sen yhteydessä toimivien alakohtaisten koulutustoimikuntien esityksestä. Koulutustoimikuntien jäsenet edustavat työnantajia ja työntekijöitä, alan tutkimus- ja kehittämistoimintaa sekä opetushallitusta ja opettajia.

Tutkintojen perusteet määrittelsivät ammattitaidon, joka henkilön on osoitettava tutkintotodistuksen saamiseksi. Niissä määriteltäisiin lisäksi tavat, joilla henkilö voisi osoittaa ammattitaitonsa, sekä perusteet tutkintosuorituksen arvioinnille. Ammattitaidolla tarkoitetaan toisaalta tuotannollisia kvalifikaatioita eli välittömiä taitoja sekä työn perusteiden ja kokonaisuuden ymmärtämistä ja toisaalta yleiskvalifikaatioita eli yhteistyö-, viestintä- ja ongelmanratkaisutaitojen kaltaisia työelämässä yleisesti tarpeellisia taitoja.

Tutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta vastaisivat tutkintotoimikunnat. Niiden jäsen-

ten enemmistö sekä puheenjohtaja ja mahdollinen varapuheenjohtaja olisivat työelämän edustajia. Tutkintotoimikunnissa tulisi olla lisäksi opettajien edustus. Tutkintotoimikuntien toimialoista ja -alueista päättäisi opetushallitus koulutustoimikuntien esityksestä. Tutkintotoimikunnan toimiala ja -alue määrittelsivät sen, minkä tutkintojen järjestämisestä tutkintotoimikunta olisi vastuussa ja minkä maantieteellisen alueen vastuu kattaisi. Ammatillisista perustutkinnoista vastaavat alueelliset tutkintotoimikunnat asetettaisiin oppilaitosten ylläpitäjien keskinäisellä sopimuksella. Valtakunnalliset sekä ammatti- ja erikoisammattitutkinnoista vastaavat tutkintotoimikunnat asettaisi opetushallitus. Valtakunnalliseksi tutkintotoimikunnaksi opetushallitus voisi asettaa myös koulutustoimikunnan, jos se olisi kokoonpanoltaan tutkintotoimikunnalle asetettujen vaatimusten mukainen. Tutkintotoimikunnat asetettaisiin enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Tutkintotoimikunnat eivät käytännössä itse järjestäisi tutkintoja. Tutkinnot järjestettäisiin tutkintotoimikuntien toimeksiannosta ammatillista koulutusta järjestävissä oppilaitoksissa ja muissa riittävät edellytykset omaavissa laitoksissa. Tarkoituksena on, että tutkintotoimikunnat voivat hyödyntää mahdollisimman laajasti kaikkia niitä laitoksia, joilla on riittävät edellytykset kulloinkin kyseessä olevien tutkintojen järjestämiseen.

Tutkintotoimikunnat tekisivät tutkintojen järjestämisestä sopimuksia edellä mainittujen oppilaitosten ja muiden laitosten kanssa. Tehtävien sopimusten tulisi perusta tutkintotoimikuntien tekemään kokonaisvaltaiseen arviointiin siitä, millainen tutkintojen järjestämispaikkojen verkosto niiden edustamia tutkintoja varten alueella tarvitaan.

Sopimuksen tekeminen muun kuin oppilaitoksen kanssa voisi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun yrittäjyyteen tai työnjohtoon suuntautuneita tutkintoja järjestämään haluttaisiin alan asiantuntemusta omaava työelämän järjestöjen ylläpitämä koulutusorganisaatio.

Tutkintoja järjestävät oppilaitokset ja muut laitokset voisivat käyttää hyväkseen paitsi omaa henkilöstöään, tilojaan ja laitteitaan myös alueen elinkeinoelämän kanssa sovittavalla tavalla alan yritysten henkilöstöä, tiloja ja laitteita. Mikäli mahdollista oppilaitosten opiskelijat suorittaisivat tutkinnon muualla kuin omassa oppilaitoksessaan. Silloin kun tutkinto

olisi käytännön syistä järjestettävä opiskelijoiden omassa oppilaitoksessa, tutkintosuoritus-ten arvioijina eivät voisi toimia opiskelijoita opettaneet opettajat.

Tutkintotoimikunta vastaisi myös tutkin-noissa käytettävistä tehtävistä. Se laadittaisi tehtävät joko erikseen kullakin tutkintoja jär-jestävällä oppilaitoksella tai muulla laitoksella tai teettäisi ne keskitetysti. Tutkintotoimikun-nat voisivat myös toimia yhteistyössä. Opetus-hallitus voisi yhteistyössä koulutustoimikuntien kanssa tarvittaessa antaa tehtäviä koskevia suosituksia ja koordinoida tutkintotoimikunti-en yhteistyötä.

Tutkintotoimikuntien tehtävänä olisi myös vastata tutkintojen järjestämisen valvonnasta. Merkittäviltä osin tutkintotoimikunta voisi varmistua tutkintojen laatutasosta jo tutkinto-jen järjestämissopimusten solmimisvaiheessa ja tutkintotehtävien laadintaa organisoidessaan. Tutkintotoimikunta voisi lisäksi teettää riittä-vän asiantuntemuksen omaavilla laitoksilla tai henkilöillä tutkintojen järjestämisen laatutasoa koskevia selvityksiä sekä tutkintotilaisuuksien seurantakäyntejä. Tutkintotoimikunta voisi myös itse seurata tutkintotilaisuuksia.

Koska tutkintotoimikunnat vastaisivat tut-kintojen järjestämisestä, ne myös antaisivat tutkintotodistukset. Oppilaitokset ja muut lai-tokset toimisivat tutkintoja järjestäessään tut-kintotoimikuntien toimeksiannosta eikä niille muodostuisi oikeutta tutkintotodistusten anta-miseen. Tutkintotodistukseen tulisi kuitenkin maininta oppilaitoksesta tai muusta laitoksesta, jossa tutkinto on järjestetty.

Tutkinnot järjestettäisiin maksullisena palve-lutoimintana. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92), valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain (HE 110/93 vp) ja valtionosuutta saavista liikunnan koulutusketuksista annetun lain (801/92) mu-kaisesti rahoitettavassa sekä opetustoimen vi-ranomaisen ostamassa aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa tai jatkolinjakoulutuksessa olevan henkilön osallistuminen tutkintoon ra-hoitettaisiin osana koulutusta. Järjestely tukisi tutkintojen liittymistä luontevasti koulutukseen ja olisi hallinnollisesti yksinkertainen.

Tutkintotilaisuuksia voisivat lisäksi rahoittaa joko osana koulutusta tai erillisinä tutkintoti-laisuuksina viranomaiset, yritykset ja yhteisöt ja, jos muuta rahoittajaa ei olisi, myös tutkin-toon osallistuvat henkilöt itse. Tutkintotoimi-

kuntien menot katettaisiin tutkintoon osallistu-vilta perittävillä tutkintomaksuilla.

Tutkintotoimikunta antaisi siis järjestämisso-pimuksella oppilaitokselle tai muulle laitokselle vasta periaatteellisen luvan tutkintojen järjeste-miseen. Tutkintojen tosiasiallinen järjestäminen riippuisi rahoituksen saamisesta.

Työelämässä ammattitaitonsa hankkineiden aikuisten voi usein olla vaikea tietää, missä määrin heidän ammattitaitonsa kattaa tutkin-tojen perusteissa määritellyn ammattitaidon ja millaista koulutusta heille on tarjolla mahdol-listen puutteiden korjaamiseksi. Sen vuoksi tutkintoja järjestävien oppilaitosten ja muiden laitosten tulisi huolehtia tutkintojen suoritta-mista ja tutkinnoissa vaadittavan ammattitai-don hankkimista koskevan tiedotuksen ja neu-vonnan järjestämisestä. Tästä olisi sovitava tutkintojen järjestämissopimuksen yhteydessä. Tutkinto- ja laitoskohtaisiin erityiskysymyksiin painottunut tiedotus ja neuvonta täydentäisi työviranomaisten yleisemmällä tasolla harjoit-tamaa tiedotus- ja neuvontatoimintaa.

2.2. Ammatillisen aikuiskoulutuksen tulosohtaus tutkintojen avulla

Ammatillisista oppilaitoksista annetussa lais-sa säädetään, että ammatillisessa peruskoulu-tuksessa voidaan suorittaa tutkintoja. Lain nojalla annetuissa eri oppilaitosmuotoja koske-vissa asetuksissa on kaikki tai osa kyseisessä oppilaitosmuodossa järjestettävistä peruskoulu-tuksista määritelty tutkinnoiksi. Ammattioppi-laitoksessa voidaan asetuksen mukaan esimer-kiksi suorittaa mekaanikon sekä kauppaoppi-laitoksessa merkkantin, merkkonomin ja da-tanomien tutkinto. Oppilaitoksissa suoritettavista muista tutkinnoista päättää eri oppilaitos-muotoja koskevien asetusten mukaan tarvittaessa opetushallitus. Opetushallitus on tehnyt asiassa päätöksen, jonka mukaan kaikki opetushallituksen hyväksymien valtakunnallisten opetussuunnitelmien perusteiden mukaiset koulutusammatit ovat tutkintoja. Tämä tutkin-tojen määrittely- ja suorittamismenettely olisi edelleen voimassa nuorten ammatillisessa pe-ruskoulutuksessa sekä niillä aikuisten ammatil-lisen peruskoulutuksen koulutusaloilla, joilla ei ole otettu käyttöön nyt ehdotetun lainsäädän-nön mukaisia ammatillisia perustutkintoja.

Niillä aloilla, joilla nyt ehdotetun lainsäädännön mukaiset ammatilliset perustutkinnot

olisivat olemassa, aikuisten ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteeksi säädettäisiin tutkinnon perusteissa määritelty ammattitaito. Koulutusta varten ei vahvistettaisi valtakunnallisia opetussuunnitelmien perusteita, koska opetuksen tavoitteena oleva ammattitaito olisi jo määritelty tutkinnon perusteissa. Oppilaitos voisi sen jälkeen itse ratkaista, millaista opetusta se järjestää, jotta opiskelijat saavuttavat vaaditun ammattitaidon. Ammattitaidon saavuttaminen todettaisiin tutkinnossa, jonka järjestämisestä vastaisi oppilaitoksen ulkopuolinen toimielin, tutkintotoimikunta. Tutkintotodistuksen antaisi tutkintotoimikunta. Oppilaitokselta opiskelija saisi todistuksen koulutuksen suorittamisesta.

Myös ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon tähtäävässä jatkolinjakoulutuksessa meneteltäisiin edellä kuvatulla tavalla.

Ehdotetun lainsäädännön mukaiseen ammatilliseen perustutkintoon tähtäävään aikuisten ammatilliseen peruskoulutukseen sekä ammatitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon tähtäävään jatkolinjakoulutukseen osallistuvalla opiskelijalla olisi oikeus osana koulutusta osallistua tutkintoon.

3. Esityksen vaikutukset

Pääosa ehdotetusta toiminnasta tapahtuisi nykyisten organisaatioiden puitteissa. Uusia toimielimiä olisivat tutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta vastaavat tutkintotoimikunnat.

Opetushallituksen johdolla on käynnissä laaja kokeiluohjelma näyttökokein suoritettavien tutkintojen perusteiden ja itse näyttökokeiden kehittämiseksi. Kokeiluohjelman perusteella voidaan arvioida, että ensi vaiheessa käyttöön otettavien kouluasteen ammatillisten perustutkintojen suorittamiseen kuluva aika on keskimäärin noin viikon luokkaa. Tutkinnon järjestäminen sitoo henkilövoimavaroja selvästi enemmän kuin opetuksen järjestäminen. Kustannuksia aiheutuu lisäksi tutkintotehtävien laadinnasta ja tutkintotilaisuuden ulkopuolella tapahtuvasta arvioinnista sekä tiedotuksen ja neuvonnan järjestämisestä. Kokonaisuutena voidaan arvioida, että kouluasteen ammatillisten perustutkintojen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset vastaisivat runsasta 10 % vastaavan aikuisten ammatillisen peruskoulutuksen nykyisistä kustannuksista.

Tutkinnoissa tutkittaisiin työelämässä esiin-

tyvien tehtävien hallintaa eikä koulumuotoisessa ammattiin opettamisessa käytettävien oppiaineiden hallintaa. Sen vuoksi aikuiset voisivat käyttää tutkinnoissa hyväkseen kaiken ammattitaitoa kehittäneen kokemuksensa. Tutkintoon tähtäävässä opetuksessa oppilaitokset päättäsivät itse, millaista opetusta ne järjestävät, jotta opiskelijat saavuttavat vaaditun ammattitaidon. Tämä avaisi oppilaitoksille runsaasti mahdollisuuksia toiminnan rationalisointiin. Näiden tutkintojärjestelmän ominaisuuksien yhteisvaikutuksena tulisivat keskimääräiset koulutusajat lyhenemään ja tutkintokohtaiset kustannukset alenemaan selvästi tutkintojen järjestämisestä aiheutuvia lisäkustannuksia enemmän. Tutkintotilaisuuksien hinnoitteluperusteista sovitaisiin tutkintotoimikuntien ja tutkintoja järjestävien laitosten välisissä sopimuksissa.

Tutkintotoimikuntien toiminnasta aiheutuvat kustannukset katettaisiin tutkintoon osallistuvilta perittävillä tutkintomaksuilla. Tutkintomaksujen kohtuullisuus voidaan varmistaa määrittelemällä tutkintotoimikuntien toimialueet niin, että toimikuntien vastuulla olevien tutkintosuoritusten määrä on keskimäärin riittävän suuri.

Ehdotetun tutkintojärjestelmän käyttöönotto vähentäisi siis kustannuksia, joita aikuisen suorittaman ammatillisen perustutkinnon suorittamisesta valtiolle keskimäärin aiheutuu. Nyt ehdotetun tutkintojärjestelmän käyttöönoton yhteydessä luovuttaisiin nykyisen lainsäädännön mukaisten ammatillisten pätevyystutkintojen järjestämisestä ja siirryttäisiin järjestämään uuden tutkintojärjestelmän mukaisia ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Samalla muutettaisiin osa jatkolinjoista ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon tähtääväksi koulutukseksi. Nämä muutokset eivät lisäisi valtion kustannuksia.

Tutkintojen järjestämiseen tarvittavat määrärahat sisältyisivät ammatilliseen aikuiskoulutukseen osoitettaviin määrärahoihin, joista päätetään vuosittain valtion talousarvion hyväksymisen yhteydessä.

Esitys ei aiheuttaisi muutoksia kuntien ja valtion väliseen kustannusten jakoon.

Tutkintojen perusteiden laatiminen työelämässä esiintyviä tehtäväkokonaisuuksia vastaaviksi ja työelämän edustajien johdolla tapahtuva koulutustulosten kontrollointi tutkinnoissa lisäisivät ammatillisen aikuiskoulutuksen vaikuttavuutta.

4. Asian valmistelu

Asiaa on valmisteltu opetusministeriön asettamassa työryhmässä. Työryhmän muistiosta pyydettiin lausunto keskeisiltä työmarkkinajärjestöiltä, kunnallisilta keskusjärjestöiltä, ammatillisista koulutusta edustavilta järjestöiltä, opetus- ja työhallinnolta sekä eräiltä oppilaitoksilta. Lausuntojen perusteella virkamiestyönä laaditusta esitysluonnoksesta pyydettiin lausunto keskeisiltä työmarkkinajärjestöiltä, kunnallisilta keskusjärjestöiltä sekä opetushallituksen yhteydessä toimivilta koulutustoimikunnilta. Esitys on laadittu luonnoksesta saatujen lausuntojen sekä keskeisten työmarkkinajärjestöjen, Suomen kuntaliiton ja Opetusalan ammattijärjestön edustajien kanssa käytyjen neuvottelujen pohjalta.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Suomen ammatillisista tutkinnoista pääosa kuuluu yleisen tutkintotodistusten tunnustamisjärjestelmän eli tutkintotodistusdirektiivin ja toisen tutkintotodistusdirektiivin soveltamisalaan. Näiden direktiivien mukaan toisen jäsenvaltion on tunnustettava direktiivien tarkoittamasta koulutuksesta saadun tutkintotodistuksen kanssa samanarvoiseksi toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen antama muu muodollista kelpoisuutta osoittava asiakirja, jos se on annettu yhteisössä suoritetusta koulutuksesta ja jos tuon valtion toimivaltaisen viranomaisen on tunnustanut sen vastaavan tasoiseksi sekä jos se antaa samat oikeudet harjoittaa säänneltyä ammattia kuin direktiivien tarkoittama koulutus. Jos todistus muodollisesta kelpoisuudesta on annettu sellaisessa jäsenvaltiossa, joka ei sääntele asianomaista ammattia, tunnustaminen on annettava tiedoksi EY:n komissiolle ja muille jäsenvaltioille.

Edellä sanotun mukaisesti ehdotetussa ammattitutkintolaissa tarkoitettu tutkinto, joka Suomessa tunnustetaan samanarvoiseksi kuin tutkintotodistusdirektiivin tai toisen tutkintotodistusdirektiivin tarkoittama tutkinto, antaa muissa ETA-valtioissa kelpoisuuden ammatti-tehtäviin samalla tavalla kuin vastaava oppilaitoksessa suoritettava tutkinto. Edellytyksenä on kuitenkin Suomen viranomaisten ilmoitus samanarvoiseksi tunnustamisesta, jos Suomen lainsäädännössä tai viranomaisten määräyksis-

sä asianomaisen ammattitutkintolaissa tarkoitettua tutkinnon suorittamista ei ole asetettu kelpoisuusvaatimukseksi virkaan tai tehtävään tai ehdoksi ammatinharjoittamisoikeuden myöntämiselle tai muullakaan tavoin säänneltyä tutkinnon suorittaneen oikeutta harjoittaa ammattia tai suorittaa ammattiin liittyviä tehtäviä.

Vastaanottava maa voi edellyttää ammattitutkintolaissa tarkoitettua tutkinnon suorittaneelta henkilöltä ammattikokemusta koulutus-pituuksissa olevien erojen vuoksi tai vaatia kelpoisuuskokeen taikka sopeutumisanajan suorittamista koulutuksen tai ammatillisen toiminnan sisällössä olevien erojen vuoksi. Direktiivien nojalla ei voida päätellä, käytetäänkö tällöin vertailuperusteena ammattitutkintolaissa tarkoitettua tutkintoa ja muuta henkilön tosiasiasa saamaa koulutusta vaiko sitä oppilaitoksessa suoritettua tutkintoa, jonka kanssa samanarvoiseksi ammattitutkintolaissa tarkoitettu tutkinto Suomessa tunnustetaan.

Yleissairaanhoidosta vastaavien sairaanhoitajien tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi 27 päivänä kesäkuuta 1977 annettu direktiivi (77/452/ETY) ja kättilön tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjonnan vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi 21 päivänä tammikuuta 1980 annettu direktiivi (80/154/ETY) muutoksineen sisältyvät ETA-sopimukseen. Direktiiveissä luetellaan ne ammattipätevyudet, jotka tunnustetaan vastavuoroisesti. Yleissairaanhoidajan ja kättilön ammatteihin johtavan koulutuksen on ETA-sopimukseen sisältyvien yleissairaanhoidosta vastaavien sairaanhoitajien toimintaa koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 27 päivänä kesäkuuta 1977 annetun direktiivin (77/453/ETY) ja kättilöntöimeen ryhtymistä ja kättilöntöimen harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräyksien yhteensovittamisesta 21 päivänä tammikuuta 1980 annetun direktiivin (80/155/ETY) mukaan täytettävä tietty vaatimukset koulutuksen tavoitteiden, sisällön ja keston suhteen. Yleissairaanhoidajan tai kättilön ammattipätevyyttä ei voida osoittaa ehdotetussa ammattitutkintolaissa tar-

koitetulla tutkinnolla, vaan pätevyyden saaminen edellyttää direktiivin vähimmäisvaatimukset täyttävän koulutuksen suorittamista.

ETA-sopimukseen sisältyvä tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta arkkitehtuurin alalla sekä toimenpiteistä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi 10 päivänä kesäkuuta 1985 annettu direktiivi (85/384/ETY) koskee arkkitehtuurin alalla suoritettujen tutkintotodistusten tunnustamista. Direktiivissä luetellaan ne ammattipätevyudet, jotka tunnustetaan vastaavuuksella. Näihin ammattipätevyyksiin kuuluu rakennusarkkitehdin tutkinto. Direktiivin soveltamisalaan voidaan sisällyttää uusia ammattipätevyyksiä edellyttäen, että muut jäsenvaltiot ja EY:n komissio katsovat ammattipätevyyden täyttävän direktiivin mukaiset arkkitehtikoulutuksen tavoitteita, sisältöä ja pituutta koskevat vaatimukset. Rakennusarkkitehdin

ammattillisen perustutkinnon sisällyttäminen tunnustettaviin ammattipätevyyksiin voi tulla kysymykseen, jos pätevyyden katsotaan täyttävän arkkitehtikoulutukselle asetetut vaatimukset ja jos tutkinnon suorittamista edeltää vähintään seitsemän vuoden työskentely arkkitehdin tai arkkitehtitoimiston valvonnassa.

ETA-sopimukseen sisältyvien eräitä teollisuuden, kaupan ja palvelualojen ammatteja koskevien direktiivien nojalla oikeus harjoittaa ammattia myönnetään sillä perusteella, että henkilöllä on määrätyn tasoinen ja pituinen ammattikokemus. Ehdotetussa ammattitutkintolaissa tarkoitettuna tutkinnon suorittaminen tai muu koulutus ei velvoita vastaanottavaa maata myöntämään ammatin harjoittamisoikeutta. Nämä direktiivit koskevat toistaiseksi vain itsenäisiä ammatinharjoittajia. Jos toinen tutkintotodistusedirektiivi sisällytetään ETA-sopimukseen, direktiivit tulevat koskemaan myös työsuhteita.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Ammattitutkintolaki

1 §. *Soveltamisala.* Tässä laissa tutkinnolla tarkoitettaisiin ammattitaidon osoittamista näyttökokeissa. Tutkinnossa ei kiinnitettäisi huomiota tapaan, jolla ammattitaito on hankittu. Tutkinnot olisivat ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja.

Ammatillisessa perustutkinnossa vaadittava ammattitaito vastaisi ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettavien vastaavien tutkintojen ammatillisista sisältöä. Ammattitutkinnossa vaadittava ammattitaito kattaisi ammatin jonkin laajahkon erikoisalueen. Erikoisammattitutkinnossa vaadittaisiin ammattitutkintoa pitemmälle menevää ammattitaitoa.

2 §. *Tutkintorakenne.* Tutkintorakenteella tarkoitetaan tutkintojen jakautumista ammatillisiin perustutkintoihin, ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin, tutkintonimikkeitä sekä tutkintojen jakautumista eri asteille. Tutkintorakenteesta määrättäisiin tämän lain ja

opetusministeriön hallinnonalan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmasta annetun asetuksen nojalla annettavalla opetusministeriön päätöksellä.

Tarkoituksena on, että ehdotetun lain mukaisesti suoritettavien ammatillisten perustutkintojen nimikkeet vastaisivat ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettavien tutkintojen nimikkeitä. Lisäksi voisi olla sellaisia ammatillisia perustutkintoja, joita ei voitaisi suorittaa ammatillisessa peruskoulutuksessa.

Ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot voisivat alakohtaisista tarpeista riippuen olla useampiportaisia. Ammatillisista pätevyystutkinnoista annetun lain 3 §:n mukaan pätevyystutkintotodistuksessa voidaan nykyisin todeta henkilön oikeus tutkintoa vastaavaa ammattiarvoa osoittavan nimityksen käyttämiseen. Menettelyä on käytetty eräissä mainitun lain mukaisissa ylemmissä ammattitutkinnoissa, joiden suorittaneille on annettu oikeus käyttää mestarin, esimerkiksi puuseppämestarin tai yliasentajan arvonimeä. Menettelystä nykyisessä muodossaan luovuttaisiin. Ammat-

titutkinnot ja erikoisammattitutkinnot nimetäisiin tarvittaessa jo sinänsä arvonimiä vastaaviksi.

3 §. *Tutkintojen perusteet.* Tutkintojen sisältöä säädeltäisiin tutkintojen perusteilla. Asetuksella on tarkoitus säätää, että tutkintojen perusteista tulee käydä ilmi tutkinnossa edellytetty ammattitaito ja osa-alueet, joista se muodostuu, ammattitaidon osoittamistavat sekä tutkintosuoritusten arvioinnin perusteet. Tutkintotodistusten vertailtavuuden vuoksi on asetuksella lisäksi tarkoitus säätää, että tutkintoa vastaavan koulutuksen keskimääräisen pituuden tulee käydä ilmi tutkintojen perusteista ja että pituus tulee mainita tutkintotodistuksessa. Käytäntöjen yhtenäistämiseksi on asetuksella edelleen tarkoitus säätää, että tutkintojen perusteet voisivat sisältää tutkintoja järjestävää henkilöstöä sekä tutkinnossa käytettäviä tiloja ja laitteita koskevia suosituksia.

Tutkintojen perusteet vahvistaisi opetushallitus sen yhteydessä toimivien koulutustoimikuntien esityksestä. Koulutustoimikunnista säädetään koulutustoimikunnista annetussa asetuksessa (512/92). Sen mukaan koulutustoimikunnat ovat eri alojen neuvoa-antavia asiantuntijaelimiä ammatillisen koulutuksen suunnittelua ja kehittämistä varten. Niiden jäsenet edustavat työnantajia ja työntekijöitä ja alan tutkimus- ja kehittämistoimintaa sekä opetushallitusta ja opettajia. Koulutustoimikuntien sihteeri- ja toimistotehtävät hoidetaan opetushallituksessa virkatyönä, jollei opetushallitus toimikunnan esityksestä päättä toisin.

4 §. *Tutkintojen järjestäminen.* Tutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta vastaisivat tutkintotoimikunnat. Asetuksella on tarkoitus säätää, että tutkintotoimikunnissa olisi enintään yhdeksän jäsentä, joiden tulisi edustaa työnantajia, työntekijöitä ja opettajia sekä itsenäisiä ammatinharjoittajia, silloin kun itsenäinen ammatinharjoittaminen on alalla merkittävän laajuista. Jäsenten enemmistön sekä puheenjohtajan ja mahdollisen varapuheenjohtajan tulisi edustaa työnantajia ja työntekijöitä sekä itsenäisiä ammatinharjoittajia. Työnantajien ja työntekijöiden edustajia tulisi olla yhtä monta. Tutkintotoimikunnat asetettaisiin enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Tutkintotoimikuntien toimialoista ja -alueista päättäisi opetushallitus koulutustoimikuntien esityksestä.

Ammatillisista perustutkinnoista vastaavan alueellisen tutkintotoimikunnan asettaisivat

keskinäisellä sopimuksella niiden kyseisellä alueella toimivien oppilaitosten ylläpitäjät, joiden ylläpitämissä oppilaitoksissa järjestetään vastaavaa aikuisten ammatillista peruskoulutusta. Järjestely asettaa oppilaitosten ylläpitäjille vastuuta myös oppilaitosten koulutustulosten arvioinnista. Jotta alueellisuus toteutuisi myös valtion ammatillisten oppilaitosten kohdalla, käyttäisi valtiolle oppilaitoksen ylläpitäjänä kuuluvaa päätösvaltaa asianomainen oppilaitos. Sopimosapuolten tulisi toimittaa tutkintotoimikunnan asettamispäätös tiedoksi opetushallitukselle. Silloin kun ammatillisista perustutkinnoista vastaavan tutkintotoimikunnan toimialueena on koko maa, tutkintotoimikunnan asettaisi opetushallitus.

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot edellyttävät ammatin jonkin laajahkon erityisalueen tai erityisen vaativien työsuoritusten ja erikoistehtävien hallintaa. Ne ovat luonteeltaan nykyisiä ammatillisia pätevyystutkintoja vastaavia. Pätevyystutkintojen toimeenpano ja valvonta kuuluu opetushallitukselle. Käytäntöä jatkettaisiin siten, että opetushallitus asettaisi ammatti- ja erikoisammattitutkinnoista vastaavat tutkintotoimikunnat.

Valtakunnalliseksi tutkintotoimikunnaksi opetushallitus voisi asettaa myös koulutustoimikunnan, jos se olisi kokoonpanoltaan tutkintotoimikunnalle asetettujen vaatimusten mukainen. Tarkoituksena on, että tutkintotoimikuntien toimiala- ja -aluejaossa ja kokoonpanossa otetaan tarpeellisella tavalla huomioon maan kumpikin kieliryhmä.

Asetuksella on tarkoitus säätää, että tutkintotoimikunnasta olisi muutoin voimassa, mitä valtion komiteoista säädetään tai määrätään. Tutkintotoimikunnan olisi lisäksi toimitettava asianomaisille viranomaisille niiden tarvitsemat tiedot tutkintojen järjestämissopimuksista, tutkintoihin osallistuneista ja annetuista tutkintotodistuksista.

5 §. *Tutkintojen järjestämissopimukset.* Tutkintotoimikunnat eivät itse käytännössä järjestäisi tutkintoja. Tutkinnot järjestettäisiin tutkintotoimikuntien toimeksiannosta ammatillisesta koulutuksesta järjestävissä oppilaitoksissa ja muissa sellaisissa laitoksissa, joissa on tarvittava asiantuntemus. Tarkoituksena on, että tutkintotoimikunnilla olisi mahdollisuudet hyödyntää mahdollisimman laajasti kaikkia niitä laitoksia, joilla on riittävät edellytykset kulloinkin kyseessä olevien tutkintojen järjestämiseen.

Eri oppilaitosmuotoja koskevien säädösten

mukaan ammatillista koulutusta järjestämään oikeutettuja oppilaitoksia ovat ammatilliset oppilaitokset, valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset, konservatoriot, saamelaisalueen koulutuskeskus, kansanopistot, kansalaisopistot ja opintokeskukset (HE 119/93 vp). Ammatillisiin oppilaitoksiin kuuluvat myös ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset ja ammatilliset erikoisoppilaitokset.

Muiden laitosten, joissa tutkintoja voitaisiin järjestää, tulisi olla rekisteröidyn suomalaisen yhteisön tai säätiön ylläpitämiä.

Tutkintotoimikunnat tekisivät tutkintojen järjestämisestä sopimuksia edellä mainittujen oppilaitosten ja muiden laitosten kanssa. Tehdävien sopimusten tulisi perustua tutkintotoimikuntien tekemään kokonaisvaltaiseen arviointiin siitä, millainen tutkintojen järjestämispaikkojen verkosto niiden edustamia tutkintoja varten alueella tarvitaan.

Oppilaitoksilla ja muilla laitoksilla tulisi olla riittävät edellytykset tutkintojen järjestämiseen. Tutkintotoimikuntien mahdollisuudet edellytysten selvittämiseen turvataisiin antamalla opetushallituksen tehtäväksi avustaa tutkintotoimikuntia edellytysten selvittämisessä.

Asetuksella on tarkoitus säätää, että tutkintotoimikunnan ja tutkintoja järjestävän laitoksen välisessä sopimuksessa tulee sopia ainakin tutkintosuorituksia arvioivista henkilöistä, tutkintojen järjestelyistä silloin, kun opiskelijat suorittavat tutkinnon osana koulutusta, tutkintotilaisuuksien hinnoitteluperusteista sekä tutkintojen suorittamista ja tutkinnoissa vaadittavan ammattitaidon hankkimista koskevan tiedotuksen ja neuvonnan järjestämisestä yhteistyössä työviranomaisten kanssa.

Koska tutkintotoimikunnat vastaisivat tutkintojen järjestämisestä, ne myös antaisivat tutkintotodistukset. Tutkintotodistuksesta kävisi lisäksi ilmi laitos, joka on toiminut tutkinnon järjestäjänä. Tutkintotodistuksen allekirjoittaisivat tutkintotoimikunnan ja tutkinnon järjestäneen laitoksen edustajat. Asetuksella on tarkoitus säätää, että tutkintotoimikunta voisi antaa tutkintotodistuksen sen jälkeen, kun henkilö on suorittanut kaikki tutkinnon osat. Tarkoituksena on, että tutkintojen perusteet asettuisivat hyväksyttävää ammattitaitoa osoittavalle tasolle niin, ettei hyväksytyistä tutkintosuorituksista ole tarpeen antaa erikseen arvosanoja. Silloin kun henkilön ammattitaidon taso tutkinnoissa tai sen osassa olisi merkittävästi tutkintojen perusteissa edellytettyä korke-

ampi, tehtäisiin siitä erillinen merkintä tutkintotodistukseen. Tarkoituksena on samalla huolehtia siitä, että ehdotetun lain mukaiset ammatilliset perustutkinnot otetaan oikeudenmukaisesti huomioon silloin, kun ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettavien tutkintojen opintosuoritusten arvosanoja käytetään jatko-opintojen opiskelijavalinnan perusteena.

Asetuksella on lisäksi tarkoitus säätää, että tutkintotodistukseen rinnastettava todistus tutkinnon suorittamisesta olisi tutkintoa koskeva merkintä opetushallituksen hyväksymässä ammattikirjassa. Ammattikirjaan työntekijä voi koota koulutus-, tutkinto- ja työuraansa koskevia merkintöjä. Nykyisin ammattikirjoja on käytössä eräillä teollisuuden aloilla. Ne perustuvat työmarkkinajärjestöjen ja opetushallituksen välisiin sopimuksiin. Nykyisten ammattikirjojen valmistamiseksi vastaa Suomen Pankin tytäryhtiö Setec Oy.

6 §. *Tutkintojen rahoitus.* Tutkinnot järjestettäisiin maksullisena palvelutoimintana.

Ammatillisista oppilaitoksista annetun lain 20 §:n muutosehdotuksen mukaan oppilaitoksen tulee järjestää ammatilliseen perustutkintoon tähtäävään aikuisten ammatilliseen peruskoulutukseen ja ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon tähtäävään jatkolinjakoulutukseen osallistuville opiskelijoilleen mahdollisuus osallistua ehdotetun ammattitutkintolain mukaisesti suoritettavaan tutkintoon. Silloin kun mainittu koulutus olisi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92), valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain (HE 110/93 vp) tai valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain (801/92) mukaisesti rahoitettua, tutkintoon osallistuminen rahoitettaisiin mainittujen lakien mukaisesti.

Tutkintotilaisuuksia voisivat lisäksi rahoittaa viranomaiset sekä yritykset ja yhteisöt. Tutkinnot voisivat sisältyä rahoitettavaan koulutukseen tai ne voitaisiin rahoittaa erillisinä tutkintotilaisuuksina. Mikäli muuta rahoittajaa ei olisi, voisi myös tutkintoon osallistuva itse rahoittaa tutkintotilaisuuden.

Tutkintotoimikuntien toiminnasta aiheutuvat kustannukset katettaisiin tutkintoon osallistuvilta perittävillä tutkintomaksuilla. Tutkintotoimikunnan suoritteista olisi voimassa, mitä valtion maksuperustelaissa (150/92) säädetään. Lain mukaan asianomainen ministeriö päättää suoritteiden maksullisuudesta ja maksujen määräytymisperusteista. Tarkoituksena on si-

sällyttää tutkintojen järjestämissopimuksiin maininta siitä, että tutkintoja järjestävät oppilaitokset ja muut laitokset keräävät tutkintomaksut tutkintoon osallistuvilta. Tutkintotoimikuntien työn aloittamista ja siihen liittyvää välttämätöntä koulutusta on tarkoitus rahoittaa talousarviossa ammatilliseen aikuiskoulutukseen osoitetuilla määrärahoilla.

7 §. *Tutkintonomikkeen käyttö.* Tutkintotodistusten arvon turvaamiseksi tutkintonomikkeet suojattaisiin.

8 §. *Oikaisuvaatimus.* Tutkintosuoritusten arvioinnin oikaisumenettelystä säädettäisiin asetuksella. Asetuksella on tarkoitus säätää, että tutkintosuorituksensa arviointiin tyytymätön voisi pyytää arviointiin oikaisua tutkintotoimikunnalta. Jos tutkintosuoritusta koskeva päätös olisi ilmeisesti virheellinen, voisi opetushallitus velvoittaa tutkintotoimikunnan toimittamaan uuden arvioinnin.

9 §. *Tarkemmat säännökset.* Pykälä sisältää tavanomaisen asetuksenantovaltuuden.

10 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1994. Laissa ei asetettaisi määräaika sille, koska lain mukaiset tutkinnot tulisi ottaa käyttöön. Tarkoituksena on, että opetusministeriö sisällyttää tutkintonomikkeita 2 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakennetta koskevaan päätökseensä sitä mukaa kuin valmistelu eri aloilla etenee. Ensi vaiheessa on tarkoitus ottaa käyttöön kouluasteen ammatillisia perustutkintoja sekä ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Saatavien kokemusten perusteella päätettäisiin myöhemmin ylemmän asteisten tutkintojen käyttöönotosta.

Laki ammatillisista pätevyystutkinnoista (32/72) kumottaisiin tämän lain tullessa voimaan.

11 §. *Siirtymäsäännös.* Vuoden 1994 loppuun jatkuvalla siirtymäkaudella mahdollistettaisiin joustava siirtyminen ammatillisista pätevyystutkinnoista tässä laissa tarkoitettuihin ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin.

1.2. Laki ammatillisista oppilaitoksista

18 §. *Opetuksen järjestämisen perusteet.* Pykälän 2 momentin nojalla ammatillisen peruskoulutuksen rakenteesta annettavaa opetusministeriön päätöstä rajattaisiin aikuiskoulutusta koskevilta osin. Aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa voitaisiin suorittaa tutkintoja vain sellaisilla koulutusaloilla, joilla ei järjestetä

ehdotetussa ammattitutkintolaissa tarkoitettuja ammatillisia perustutkintoja. Säännös liittyy 20 §:ään ehdotettuihin muutoksiin ja perustelaaan siinä yhteydessä.

20 §. *Opetussuunnitelmat.* Pykälään lisättäväksi ehdotetun 3 momentin mukaan ehdotetussa ammattitutkintolaissa tarkoitettuun ammatilliseen perustutkintoon tähtäävää aikuisten ammatillista peruskoulutusta varten ei vahvistettaisi opetussuunnitelmien valtakunnallisia perusteita. Opetuksen tavoitteena olisi tutkintojen perusteissa vaadittu ammattitaito. Opetuksesta päättäisi tutkintojen perusteiden mukaisesti oppilaitos.

Ehdotetussa ammattitutkintolaissa tarkoitettuun ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon tähtäävässä jatkolinjakoulutuksessa opetuksen tavoitteena olisi tutkintojen perusteissa vaadittu ammattitaito. Myös tässä koulutuksessa opetuksesta päättäisi tutkintojen perusteiden mukaisesti oppilaitos. Opetushallitus ei päättäisi koulutusta varten opetuksen yleisiä perusteita.

Pykälään lisättäväksi ehdotetun 4 momentin mukaan oppilaitoksella olisi velvollisuus järjestää ammattitutkintolain mukaiseen tutkintoon tähtäävään koulutukseen osallistuville opiskelijoilleen mahdollisuus osallistua kyseiseen tutkintoon.

Edellä mainitut säännökset, 18 §:ään ehdotettu säännös sekä jäljempänä mainittu voimaantulosäännös saisivat aikaan sen, että ammatillisen aikuiskoulutuksen ohjauksessa siirryttäisiin opetussuunnitelmien perusteilla tapahtuvasta opetusprosessin ohjaamisesta tutkintojen perusteilla tapahtuvaan opetustulosten ohjaamiseen. Tutkintojen perusteilla koulutukselle asetettaisiin ammattitaitotavoite. Siihen pääsemiseksi oppilaitos voisi järjestää opetuksen haluamallaan tavalla. Tavoitteen saavuttaminen todettaisiin tutkinnossa, jonka järjestämisestä vastaisi oppilaitoksen ulkopuolinen toimielin, tutkintotoimikunta.

Uuteen ohjausjärjestelmään siirryttäisiin tutkinto kohtaisesti koko valtakunnassa sitä mukaa, kun ammattitutkintolain mukaisia tutkintoja otetaan käyttöön. Uudessa ohjausjärjestelmässä tutkintotodistuksia voisivat antaa vain tutkintotoimikunnat. Oppilaitokset voisivat edelleen antaa todistuksia koulutuksesta.

Voimaantulosäännökset. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1994.

Lakia sovellettaisiin opintolinjaan, joka alkaa sen jälkeen, kun asianomaisen tutkinnon

perusteet on otettu käyttöön. Tätä voimaantulo-säännöstä on perusteltu edellä 20 §:ään ehdotettujen muutosten yhteydessä.

Silloin kun koulutus olisi aloitettu tai koulutuksen aloittamisesta olisi tehty päätös ennen tutkinnon perusteiden käyttöönottoa, oppilaitos voisi opiskelijoita kuultuaan päättää, noudattaako se ennen lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä vai siirtyykö se soveltamaan uusia säännöksiä.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun ammattitutkintolain 2 §:n mukaan tutkintorakenteesta määrättäisiin opetusministeriön päätöksellä siten kuin asetuksella säädetään. Tarvittava säännös lisättäisiin opetusministeriön hallinnonalan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen

kehittämissuunnitelmasta annettuun asetukseen (165/91).

Opetushallituksesta annetun lain (182/91) 1 §:n 2 momentin mukaan asetuksella säädetään, mitkä koulut ja oppilaitokset sekä muut toiminnot kuuluvat opetushallituksen toimialaan. Opetushallituksesta annettuun asetukseen lisättäisiin säännös, jonka mukaan ammattitutkintolaissa tarkoitetut tutkinnot kuuluisivat opetushallituksen toimialaan. Tutkintoja koskevat asiat säädettäisiin opetushallituksen aikuiskoulutuksen linjan käsiteltäviksi.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1994.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Ammattitutkintolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Ammattitaito voidaan osoittaa sen hankkimistavasta riippumattomissa tutkinnoissa siten kuin tässä laissa säädetään. Tutkinnot ovat ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja.

2 §

Tutkintorakenne

Tutkintorakenteesta päättää opetusministeriö siten kuin asetuksella säädetään.

Tämän lain mukaisesti suoritettavat ammatilliset perustutkinnot vastaavat ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettavia tutkintoja. Lisäksi voi olla sellaisia ammatillisia perustutkintoja, joita ei voida suorittaa ammatillisessa peruskoulutuksessa.

3 §

Tutkintojen perusteet

Tutkintojen perusteet vahvistaa opetushalli-

tus sen yhteydessä toimivien koulutustoimikuntien esityksestä.

Tutkintojen perusteista säädetään tarkemmin asetuksella.

4 §

Tutkintojen järjestäminen

Tutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta vastaavat tutkintotoimikunnat.

Tutkintotoimikuntien toimialoista ja -alueista päättää opetushallitus koulutustoimikuntien esityksestä.

Ammatillisista perustutkinnoista vastaavan alueellisen tutkintotoimikunnan asettavat vastaavaa aikuisten ammatillista peruskoulutusta sen toimialueella järjestävien oppilaitosten ylläpitäjät keskinäisellä sopimuksella. Valtiolla ammatillisen oppilaitoksen ylläpitäjänä kuuluvaa päätösvaltaa käyttää oppilaitos. Sopimusosapuolten tulee toimittaa asettamispäätös tiedoksi opetushallitukselle.

Valtakunnallisen sekä ammatti- ja erikoisam-

mattitutkinnoista vastaavan tutkintotoimikunnan asettaa opetushallitus.

Tutkintotoimikunnista säädetään tarkemmin asetuksella.

5 §

Tutkintojen järjestämissopimukset

Tutkintotoimikunta sopii tutkintojen järjestämisestä tutkintojen järjestämistarpeen vaatimassa laajuudessa ammatillista koulutusta järjestävien oppilaitosten ja muiden tarvittavan asiantuntemuksen omaavien, rekisteröidyn suomalaisen yhteisön tai säätiön ylläpitämien laitosten kanssa. Tutkintotodistukset antaa tutkintotoimikunta.

Opetushallituksen tulee avustaa tutkintotoimikuntia selvittäessä I momentissa tarkoitettujen oppilaitosten ja muiden laitosten edellytyksiä tutkintojen järjestämiseen.

Tutkintojen järjestämissopimuksista ja tutkintotodistuksista säädetään tarkemmin asetuksella.

6 §

Tutkintojen rahoitus

Tutkinnot järjestetään maksullisena palvelutoimintana. Kustannukset, jotka aiheutuvat opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92), valtionosuutta saavista kansanopistoista annetussa laissa (/) ja valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetussa laissa (801/92) tarkoitettuna ammatillisen peruskoulutuksen ja jatkolinjoina järjestettävän lisäkoulutuksen opiskelijoiden osallistumisesta tässä laissa tarkoitettuihin tutkintoihin, otetaan huomioon laskettaessa mainituissa laeissa tarkoitettuja käyttökustannusten valtionosuuden perusteena olevia yksikköhintoja.

Tutkintotoimikuntien kustannukset katetaan tutkintoon osallistuvilta perittävillä tutkintomaksuilla. Tutkintotoimikuntien suoritteista on voimassa, mitä valtion maksuperustelaissa (150/92) säädetään.

7 §

Tutkintonimikkeen käyttö

Ammatillisten perustutkintojen tutkin-

tonimikkeitä saa käyttää vain tutkinnoista, jotka on suoritettu tämän lain tai ammatillisista oppilaitoksista annetun lain (487/87) mukaisesti.

Ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen tutkintonimikkeitä saa käyttää vain tutkinnoista, jotka on suoritettu tämän lain mukaisesti.

8 §

Oikaisuvaatimus

Tutkintosuorituksen arviointiin tyytymätön saa hakea siihen oikaisua siten kuin asetuksella säädetään.

9 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

10 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1994.

Tällä lailla kumotaan ammatillisista pätevyystutkinnoista 14 päivänä tammikuuta 1972 annettu laki (32/72).

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

11 §

Siirtymäsäännös

Ammatillisista pätevyystutkinnoista annetun lain mukaisia tutkintoja voidaan edelleen järjestää siihen saakka, kunnes tämän lain mukaisen vastaavan ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteet on otettu käyttöön, kuitenkin enintään vuoden 1994 loppuun.

2.

Laki**ammattillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ammatillisista oppilaitoksista 10 päivänä huhtikuuta 1987 annetun lain (487/87) 18 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 25 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa (146/91), sekä

lisätään 20 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 25 päivänä tammikuuta 1991 annetulla lailla, uusi 3 ja 4 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 5 momentiksi, seuraavasti:

18 §

Opetuksen järjestämisen perusteet

 Ammatillisen peruskoulutuksen rakenteesta määrätään valtioneuvoston ja sen nojalla opetusministeriön päätöksellä sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa voidaan suorittaa tutkintoja vain sellaisilla koulutusaloilla, joilla ei järjestetä ammattitutkintolaissa (/) tarkoitettuja ammatillisia perustutkintoja.

20 §

Opetussuunnitelmat

 Ammattitutkintolaissa tarkoitettuun ammatilliseen perustutkintoon tähtäävässä aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa ja ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon täh-

täävässä jatkolinjoina järjestettävässä lisäkoulutuksessa opetuksesta päättää tutkinnon perusteiden mukaisesti oppilaitos.

Oppilaitoksen tulee järjestää 3 momentissa tarkoitettuun koulutukseen osallistuville opiskelijoilleen mahdollisuus osallistua ammattitutkintolain mukaisesti suoritettavaan tutkintoon.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan opintolinjaan, joka alkaa sen jälkeen, kun ammattitutkintolain mukaiset tutkinnon perusteet on otettu käyttöön. Opintolinjaan, joka on aloitettu tai jonka aloittamisesta on tehty päätös ennen tutkinnon perusteiden käyttöönottoa, voidaan tämän lain säännöksiä soveltaa, jos oppilaitos opiskelijoita kuultuaan niin päättää.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntönnpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 19 päivänä marraskuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Opetusministeri *Riitta Uosukainen*

2.

Laki

ammattillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ammatillisista oppilaitoksista 10 päivänä huhtikuuta 1987 annetun lain (487/87) 18 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 25 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa (146/91), sekä

lisätään 20 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 25 päivänä tammikuuta 1991 annetulla lailla, uusi 3 ja 4 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 5 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

18 §

Opetuksen järjestämisen perusteet

Opetuksen järjestämisen perusteet

Ammatillisen peruskoulutuksen rakenteesta määrätään valtioneuvoston ja sen nojalla opetusministeriön päätöksellä sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

Ammatillisen peruskoulutuksen rakenteesta määrätään valtioneuvoston ja sen nojalla opetusministeriön päätöksellä sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa voidaan suorittaa tutkintoja vain sellaisilla koulutusaloilla, joilla ei järjestetä ammattitutkintolaissa (/) tarkoitettuja ammatillisia perustutkintoja.

20 §

20 §

Opetussuunnitelmat

Opetussuunnitelmat

Amattitutkintolaissa tarkoitettuun ammatilliseen perustutkintoon tähtäävässä aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa ja ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon tähtäävässä jatkolinjoina järjestettävässä lisäkoulutuksessa opetuksesta päättää tutkinnon perusteiden mukaisesti oppilaitos.

Oppilaitoksen tulee järjestää 3 momentissa tarkoitettuun koulutukseen osallistuville opiskelijoilleen mahdollisuus osallistua ammattitutkintolain mukaisesti suoritettavaan tutkintoon.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan opintolinjaan, joka alkaa sen jälkeen, kun ammattitutkintolain mu-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kaiset tutkinnon perusteet on otettu käyttöön. Opintolinjaan, joka on aloitettu tai jonka aloittamisesta on tehty päätös ennen tutkinnon perusteiden käyttöönottoa, voidaan tämän lain säännöksiä soveltaa, jos oppilaitos opiskelijoita kuultuaan niin päättää.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
